

УДК 378.147:7.01:111.852

DOI <https://doi.org/10.12958/3083-6514-2025-4-87-93>

Костюк Ольга Петрівна,

кандидат філософських наук, доцент,

завідувачка кафедри дизайну

ДЗ «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка»,

м. Полтава, Україна.

olgakostuck@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0001-5309-2816>

СУБ'ЄКТ-СУБ'ЄКТНИЙ КОМПОНЕНТ СИСТЕМИ ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ СВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ДИЗАЙНЕРІВ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ

Відповідно до методології психолого-педагогічних досліджень, професійна підготовка майбутніх фахівців здійснюється переважно через педагогічну систему, яка відображає цілісність і логіку взаємодії її компонентів. У системі формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки суб'єкт-суб'єктний компонент є складником, що охоплює учасників освітнього процесу й установлює взаємозв'язок між іншими компонентами системи. Недостатньо розробленою залишається змістова характеристика суб'єктів суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки з погляду ідеального бажаного результату, якого прагнемо досягти після впровадження відповідної системи.

Аналіз наукових джерел ураховує словникові визначення понять «суб'єкт», «суб'єкт-суб'єктна взаємодія». Дослідження суб'єкт-суб'єктного компонента педагогічних систем – це проблема, яка безпосередньо пов'язана із суб'єкт-суб'єктною педагогічною взаємодією. У вітчизняній науці такі питання розглядалися низкою провідних українських педагогів (І. Авдєєва, І. Бех, В. Вишківська, І. Зязюн, Л. Книш, О. Лінник, Т. Равчина, Н. Савінова, А. Неймет, А. Хоменко та ін.).

Проблеми професійної підготовки дизайнерів досліджували вчені (В. Бутенко, О. Поліщук, М. Пічкур, В. Прусак, С. Чирчик, В. Фурса та ін.), у працях яких представлено зміст, структуру, технології у контексті сучасних освітніх парадигм, формування професійної компетентності, розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців. Естетичну свідомість як компонент естетичної культури майбутніх дизайнерів представлено в роботах Є. Антоновича, Л. Оршанського, В. Томашевського та ін.

У розв'язанні проблеми враховано нормативно-правові документи, що регламентують зміст, цілі та результати професійної підготовки майбутніх дизайнерів: Закон України «Про вищу освіту», Стандарт вищої освіти першого (бакалаврського) рівня за спеціальністю 022 «Дизайн» галузі знань 02 «Культура і мистецтво».

Мета статті – надати змістову характеристику суб'єкт-суб'єктного компонента системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Дослідження ґрунтується на системному підході, що передбачає визначення структури суб'єкт-суб'єктного компонента системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки, подальший аналіз, формулювання висновків та перспектив досліджень. Для реалізації мети використано комплекс методів: аналіз та систематизацію наукових джерел, термінологічний аналіз, узагальнення та систематизацію результатів

щодо суб'єкт-суб'єктного компонента системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки.

Поняття «суб'єкт» (від лат. *subjectum* – те, що лежить в основі) у широкому розумінні є носієм цілеспрямованої діяльності, яка охоплює практичне перетворення реальності, її теоретичне осмислення та духовно-практичне освоєння. Суб'єктами можуть виступати окрема особа, організована група, суспільство у цілому, тобто будь-яка форма спільноти, що здатна до реалізації соціально значущих функцій (Суб'єкт, 2009).

Сутнісними ознаками суб'єкта є: предметність, що означає здатність діяти у світі на основі об'єктивної реальності; свідомість, яка відображає реальність та зорієнтовує суб'єкт у навколишньому середовищі, визначає мету діяльності; активність, яка зумовлює провідну роль суб'єкта у взаємодії зі світом; воля, що надає діяльності цілеспрямованості та практичної реалізованості. Суб'єкт не є сталою величиною, а формується в процесі індивідуального розвитку під впливом соціокультурного, інтелектуального та історичного контекстів. У цьому сенсі суб'єкт має суспільно-історичний досвід й акумулює накопичений попередніми поколіннями (Йолон, 2002).

Ми розглядаємо суб'єкта як динамічну, свідому та цілеспрямовану особистість, здатну до активної взаємодії з навколишньою реальністю, що формується у процесі індивідуального розвитку під впливом соціокультурних чинників. Цю тезу підтверджуємо словами О. Лінник, яка визначає «суб'єкта як активну, цілеспрямовану, вільну, цілеспрямовану та свідому особистість, яка є ініціатором, учасником та організатором соціальних стосунків і різних форм діяльності» (Лінник, 2016, с. 49).

Суб'єкти є неодмінними компонентами педагогічної системи, вони перебувають у взаємозв'язку та постійній взаємодії. У традиційному розумінні серед складників системи виокремлюють об'єкт (студент) – той, на кого спрямована дія, та суб'єкт (викладач) – той, хто здійснює різні види діяльності з об'єктом для досягнення певного результату.

Проте сучасна педагогічна парадигма, зокрема концепція суб'єкт-суб'єктної взаємодії, передбачає, що студент і викладач є рівноправними партнерами у педагогічному процесі, що забезпечує активний, гуманістично орієнтований освітній простір, зосереджений на формуванні світоглядного і ціннісного базису особистості (Савінова).

Підхід мінімізує домінування викладача і знімає традиційну ієрархію «вчитель → учень». Натомість виникає діалогічна та партнерська взаємодія. Суб'єкт-суб'єктна взаємодія між викладачем і студентами в умовах вищої освіти розглядається як двосторонній процес партнерської співпраці, що ґрунтується на рівноправності учасників, ініціативності, високій особистісній активності та спільній зацікавленості у досягненні визначеної мети. Така взаємодія відбувається в межах спільної освітньої діяльності, яка передбачає включення кожного учасника у процес як повноцінного суб'єкта (Равчина, Тюріна).

І. Зязюн підкреслює необхідність активної суб'єкт-суб'єктної взаємодії між педагогом і вихованцем, що забезпечує обмін ціннісно-смісловим досвідом, у результаті чого обидві сторони пізнають внутрішні зміни. Такий діалог забезпечує їх спільне залучення до культурного контексту, формуючи єдиний простір сенсів, де взаємопізнання стає основою особистісної ідентифікації. Взаємодія у цьому контексті постає як простір педагогічної культури, у якій провідну роль здійснюють цінності, моделі поведінки та трансформації, що відбуваються з учасниками освітнього процесу (Зязюн, 2011, с. 31). І. Авдєєва, І. Мельникова наголошують, що найважливішим у педагогіці є не домінантно-втручальне формування позитивних рис мислення, характеру і поведінки, а створення умов для ініціації і здійснення особистого ціннісного вибору. У цьому контексті навчальний процес розглядається як суб'єкт-суб'єктна взаємодія, де педагог посідає рівноправну, не домінантну, але активну діалогову позицію, що сприяє розвитку особистості (Авдєєва, Мельникова, 2007, с. 13). О. Лінник, досліджуючи суб'єкт-суб'єктну

педагогічну взаємодію, визначає рівноправний обмін навчальними смислами між учасниками освітнього процесу, що здійснюється в умовах спільної навчальної діяльності та опосередковується через міжособистісні стосунки. Авторка визнає суб'єкт-суб'єктну взаємодію як найвищий рівень педагогічної взаємодії, що ґрунтується на співпраці між учителем і учнями, їх партнерській взаємодії та рефлексивному підході до управління освітнім процесом (Ліннік, 2016, с. 67).

В умовах ефективної суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії розкривається механізм становлення суб'єктності студентів. На думку С. Шехавцової, цій взаємодії притаманні такі ознаки:

- рівноправні взаємини та взаємоповага між учасниками освітнього процесу відповідно до їхніх ролей і обов'язків;
- визнання самостійної пізнавальної діяльності студентів як провідної у навчанні, що сприяє формуванню їхньої суб'єктності;
- усвідомлення студентами власної активної ролі в освітньому процесі університету;
- організація навчання з урахуванням інтересів, здібностей і попереднього досвіду студентів, що забезпечує розкриття їхнього творчого потенціалу та самореалізацію (Шехавцова, 2014).

У модельованій системі визначаємо *суб'єкт-суб'єктну педагогічну взаємодію* учасників освітнього процесу як партнерський діалогічний формат співпраці, що базується на рівноправності, взаємній активності, ініціативності, обміні ціннісно-смісловим досвідом. Суб'єкт-суб'єктний компонент системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки охоплює: майбутніх дизайнерів і викладачів як основних суб'єктів та інших суб'єктів, з якими відбувається взаємодія в освітньому процесі (управлінський склад ЗВО, студентське самоврядування, стейкхолдери). Визначимо та надаймо характеристику суб'єктів суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії з погляду ідеального бажаного результату, якого прагнемо досягти після впровадження відповідної системи.

Основним суб'єктом системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки є *майбутні дизайнери*. Під визначенням «майбутні дизайнери» розуміємо здобувачів вищої освіти, які навчаються у ЗВО за освітнім ступенем першого (бакалаврського) рівня галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн» денної форми навчання. На підставі визначень структурних і функціональних особливостей особистості майбутнього дизайнера як суб'єкта дослідження за класифікацією К. Платонова; сутності та структури естетичної свідомості майбутнього дизайнера, що складається взаємопов'язаних компонентів (ціннісно-мотиваційний, когнітивний, емоційно-перцептивний, діяльнісний та рефлексивний); відповідно до нормативно-правових документів, зокрема Закону України «Про вищу освіту», Стандарту вищої освіти першого (бакалаврського) рівня галузі знань 02 «Культура і мистецтво» за спеціальністю 022 «Дизайн», схарактеризуємо портрет майбутнього дизайнера як ідеального суб'єкта системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки, визначивши його основні характеристики.

Майбутній дизайнер – це естетично свідомо, цілісна особистість, розвиток якої відбувається у межах ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів естетичної свідомості. Професійно-особистісні характеристики формуються на перетині біологічно зумовленої підструктури, підструктури форм відображення, підструктури досвіду та підструктури спрямованості особистості, що забезпечує цілісність розвитку особистості. Майбутній дизайнер володіє розвиненим ціннісно-мотиваційним складником естетичної свідомості, що виявляється в орієнтації на гуманістичні, естетичні та етичні ідеали, прагненні до самовираження й утвердження краси як універсальної категорії. Когнітивний компонент базується на міцних знаннях у галузі історії та

теорії дизайну, естетики, культурології, що забезпечує свідому та обґрунтовану дизайнерську діяльність. Емоційно-перцептивна чутливість і здатність до естетичного переживання сприяють глибокому відчуттю форми, кольору, ритму, гармонії. Така особистість не лише емоційно реагує на естетичні стимули, а й активно трансформує їх у власну дизайнерську практику. Діяльнісний компонент проявляється у готовності до реалізації творчих ідей, ініціативності, умінні організовувати художньо-проектну, комунікативну та презентаційну діяльність у різних культурних контекстах. Не менш важливим є рефлексивний компонент – усвідомлення власного творчого стилю, критичне ставлення до результатів дизайнерської діяльності, здатність до самовдосконалення та інтерпретації естетичних смислів. Майбутній дизайнер володіє розвинутим естетичним досвідом, який накопичується через знання, постійне вдосконалення естетичного сприйняття, мислення, пам'яті, практичних умінь і навичок. Спрямованість майбутнього дизайнера включає розвинуті прагнення, інтереси, схильності, ідеали (зокрема, естетичні), що активно формуються у процесі соціалізації. Особистісні та соціальні компетентності такі як комунікабельність, уміння ефективно працювати в команді, критично мислити, генерувати інноваційні ідеї, адаптуватися до нових умов, самоорганізовуватися, а також демонструвати емпатію, емоційний інтелект і повагу до полікультурності поєднуються з професійними, даючи змогу діяти в умовах швидких змін і візуальної культури XXI ст. Таким чином, портрет майбутнього дизайнера як ідеального суб'єкта системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки – це не лише компетентнісний, технічно грамотний і творчо активний фахівець, а й особистість із високим рівнем естетичної свідомості, яка сприймає, інтерпретує та трансформує візуальне середовище відповідно до цінностей гуманізму, культури та краси.

Ще одним основним суб'єктом системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки є *викладачі*. Під визначенням «викладачі» розуміємо педагогічних, науко-педагогічних працівників, що входять до групи забезпечення відповідної освітньої програми та задіяні у професійній підготовці майбутніх дизайнерів. Схарактеризуємо професійний портрет викладача як ідеального суб'єкта системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки, визначивши його основні професійно-особистісні характеристики. До ключових професійно-особистісних характеристик, необхідних для забезпечення якості освітнього процесу формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів, відносимо:

– науково-теоретичні знання: комплекс знань із теорії та технології професійної підготовки майбутніх дизайнерів (філософські та психологічні аспекти естетичної свідомості); нормативно-правові та концептуальні засади професійної підготовки майбутніх дизайнерів у ЗВО; теоретичні основи естетичної свідомості майбутніх дизайнерів; технології формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів;

– практичні вміння: гностичні, проєктувальні, конструктивні, організаторські, комунікативні;

– психофізіологічні та психологічні якості: сформованість психічних процесів (сприйняття, відчуття, мислення, пам'ять); урівноваженість емоційно-вольових проявів та саморегуляція психічних станів; нервово-психічна рухливість та фізична витривалість;

– особистісні якості визначено у межах ціннісно-мотиваційного, когнітивного, емоційно-перцептивного, діяльнісного та рефлексивного компонентів естетичної свідомості.

Розглядаючи професійний портрет викладача як ідеального суб'єкта системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки майбутніх дизайнерів, важливо також урахувати й різноманітність функціональних ролей, які він може виконувати. У суб'єкт-суб'єктній педагогічній взаємодії викладач може бути носієм різноманітних педагогічних ролей як-от: тренер, коуч, ментор, тьютор, фасилітатор та едвайзер.

До інших суб'єктів, з якими відбувається суб'єкт-суб'єктна взаємодія в освітньому процесі, відносимо управлінський склад ЗВО, студентське самоврядування, стейкхолдерів.

Управлінський склад ЗВО як суб'єкт системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки складається з ректора ЗВО, проректорів, деканів факультетів/директорів навчально-наукових інститутів, заступників деканів факультетів/директорів навчально-наукових інститутів, завідувачів кафедр, гарантів ОП, діяльність яких визначається чинним законодавством України, статутом ЗВО, нормативними документами Міністерства освіти і науки України та ЗВО, контрактом, посадовою інструкцією, іншими нормативно-правовими актами.

Студентське самоврядування як суб'єкт системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки включає здобувачів освіти, які навчаються в ЗВО та його структурних підрозділах та були обраними шляхом голосування. Студентське самоврядування покликане забезпечувати захист прав та інтересів студентів, а також їхню участь в управлінні ЗВО. У своїй діяльності органи студентського самоврядування керуються Конституцією України, Законом України «Про вищу освіту», чинним законодавством, нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України, Статутом ЗВО, Положенням про студентське самоврядування ЗВО.

Стейхолдери як суб'єкт системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки представлені особами, групою осіб, які зацікавлені якісною підготовкою майбутніх фахівців. До стейхолдерів системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки зараховуємо роботодавців, випускників освітніх програм із дизайну, фахівців-практиків у сфері мистецтва й дизайну, інвесторів, спонсорів, які зацікавлені якісною підготовкою майбутніх фахівців.

Отже, у межах проведеного дослідження розглянуто суб'єкта як динамічну, свідому та цілеспрямовану особистість, здатну до активної взаємодії з навколишньою реальністю, що формується у процесі індивідуального розвитку під впливом соціокультурних чинників. У модельованій системі визначаємо суб'єкт-суб'єктну педагогічну взаємодію учасників освітнього процесу як партнерський діалогічний формат співпраці, що базується на рівноправності, взаємній активності, ініціативності, обміні ціннісно-смысловим досвідом. Суб'єкт-суб'єктний компонент системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки охоплює: майбутніх дизайнерів і викладачів як основних суб'єктів та інших суб'єктів, з якими відбувається взаємодія в освітньому процесі (управлінський склад ЗВО, студентське самоврядування, стейкхолдери).

Змістова характеристика суб'єкт-суб'єктного компоненту системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки слугує підґрунтям для подальшої характеристики інших структурних компонентів системи.

Список використаної літератури

1. Авдєєва І. М., Мельникова І. М. Інноваційні комунікативні технології в роботі куратора академгрупи. Київ : Професіонал, 2007. 304 с.
2. Зязюн І. Педагогічна психологія чи психологічна педагогіка? *Естетика і етика педагогічної дії*. 2011. Вип. 3. С. 20–37.
3. Йолон П. Суб'єкт. *Філософський енциклопедичний словник* / гол. ред. В. І. Шинкарук. Київ : Абрис, 2002. С. 612–613.
4. Ліннік О. О. Система підготовки майбутнього вчителя до організації суб'єкт-суб'єктної взаємодії з учнями початкової школи : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04. Старобільськ, 2016. 491 с.
5. Равчина Т., Тюріна Т. Організація суб'єкт-суб'єктної взаємодії викладача вищої школи і студента у контексті сучасних освітніх викликів. URL: https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/periodic/pedos3t/tom3/02_ravchyna_tiurina.pdf (дата звернення: 20.10.2025).

6. Савінова Н. С. Суб'єкт-суб'єктні взаємовідносини педагога та вихованця в умовах особистісно орієнтованого виховання. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0009f0-4e50.doc.html> (дата звернення: 20.10.2025).

7. Суб'єкт. *Європейський словник філософії. Лексикон неперекладностей* : у 5 т. / за ред. Б. Касен. Київ : Дух і літера, 2009. Т. 1. 576 с.

8. Шехавцова С. Суб'єкт-суб'єктна педагогічна взаємодія як механізм формування суб'єктності студента до професійно-педагогічної діяльності. *Молодь і ринок*. 2014. № 9(116). С. 50–53.

References

1. Avdieieva, I. M., & Melnykova, I. M. (2007). Innovatsiini komunikatyvni tekhnolohii v roboti kuratora akademhrupy [Innovative communication technologies in the work of the academic group curator]. Kyiv: VD «Profesional» [in Ukrainian].

2. Ziaziun, I. (2011). Pedahohichna psykholohiia chy psykholohichna pedahohika?! [Educational psychology or psychological pedagogy?]. *Estetyka i etyka pedahohichnoi dii – Aesthetics and ethics of pedagogical action*, (3), 20–37 [in Ukrainian].

3. Yolon, P. (2002). Subiekt [Subject]. In: *Filosofskyi entsyklopedychnyi slovnyk – Philosophical Encyclopedic Dictionary*. (pp. 612–613). Kyiv: Abrys [in Ukrainian].

4. Linnik, O. O. (2016) Systema pidhotovky maibutnoho vchytelia do orhanizatsii subiekt-subiektnoi vzaiemodii z uchniamy pochatkovoii shkoly [A system for training future teachers to organize subject-subject interaction with primary school students]. *Doctor's thesis*. Starobilsk [in Ukrainian].

5. Ravchyna, T., & Tiurina, T. (2013). Orhanizatsiia subiekt-subiektnoi vzaiemodii vykladacha vyshchoi shkoly i studenta u konteksti suchasnykh osvitykh vyklykiv [Organizing the interaction of a higher school teacher and a student as subjects in the context of education challenges]. Retrieved from https://pedagogy.lnu.edu.ua/departments/pedagogika/periodic/pedos3t/tom3/02_ravchyna_tiurina.pdf [in Ukrainian].

6. Savinova, N. S. Subiekt-subiektni vzaiemovidnosyny pedahoha ta vykhovantsia v umovakh osobystisno oriientovanoho vykhovannia [Subject-subject relationships between teacher and student in the context of personality-oriented education]. Retrieved from <https://vseosvita.ua/library/embed/0009f0-4e50.doc.html> [in Ukrainian].

7. Subiekt [Subject]. (2009). In: *Yevropeiskyi slovnyk filosofii. Leksykon neperekkladnosti – European Dictionary of Philosophies. Lexicon of Untranslatables*. Vols. 1. Kyiv: DUKh I LITERA [in Ukrainian].

8. Shekhavtsova, S. (2014). Subiekt-subiektna pedahohichna vzaiemodiia yak mekhanizm formuvannia subiektnosti studenta do profesiino-pedahohichnoi diialnosti [Subject-subject pedagogical interaction as a mechanism for forming a student's subjectivity towards professional and pedagogical activity]. *Molod i rynok – Youth and the market*, 9(116), 50–53 [in Ukrainian].

Костюк О. П. Суб'єкт-суб'єктний компонент системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки

У статті надано змістову характеристику суб'єкт-суб'єктного компоненту системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки. Проаналізовано термінологічний апарат щодо розглянутих понять, відповідно до якого суб'єкта розглянуто як динамічну, свідому та цілеспрямовану особистість, здатну до активної взаємодії з навколишньою реальністю, що формується у процесі індивідуального розвитку під впливом соціокультурних чинників. Зазначено, що в межах сучасної педагогічної парадигми, зокрема концепції суб'єкт-суб'єктної взаємодії, викладач і студент розглядаються як рівноправні учасники освітнього процесу. Такий підхід сприяє створенню активного, гуманістично спрямованого освітнього середовища, орієнтованого на розвиток світоглядних і ціннісних засад особистості. Суб'єкти є неодмінними компонентами педагогічної системи, вони перебувають у взаємозв'язку та постійній взаємодії. У модельованій системі визначено суб'єкт-

суб'єктну педагогічну взаємодію учасників освітнього процесу як партнерський діалогічний формат співпраці, що базується на рівноправності, взаємній активності, ініціативності, обміні ціннісно-смысловим досвідом. Суб'єкт-суб'єктний компонент системи формування естетичної свідомості у процесі професійної підготовки охоплює майбутніх дизайнерів і викладачів як основних суб'єктів та інших суб'єктів, з якими відбувається взаємодія в освітньому процесі (управлінський склад ЗВО, студентське самоврядування, стейкхолдери). Визначено й надано характеристику суб'єктів суб'єкт-суб'єктної педагогічної взаємодії системи формування естетичної свідомості майбутніх дизайнерів у процесі професійної підготовки з погляду ідеального бажаного результату, якого прагнемо досягти після впровадження відповідної системи.

Ключові слова: суб'єкт, суб'єкт-суб'єктна взаємодія, суб'єкт-суб'єктний компонент, педагогічна система, естетична свідомість, майбутні дизайнери.

Kostiuk O. P. Subject-subject component of the system of forming aesthetic consciousness of future designers in the process of professional training

The article provides a content description of the subject-subject component of the system of forming aesthetic consciousness of future designers in the process of professional training. The terminological apparatus of the considered concepts is analyzed, according to which the subject is considered as a dynamic, conscious and purposeful personality, capable of active interaction with the surrounding reality, which is formed in the process of individual development under the influence of socio-cultural factors. It is noted that within the framework of the modern pedagogical paradigm, in particular the concept of subject-subject interaction, the teacher and the student are considered as equal participants in the educational process. This approach contributes to the creation of an active, humanistically oriented educational environment, focused on the development of the worldview and value foundations of the individual. Subjects are indispensable components of the pedagogical system, they are in interconnection and constant interaction. In the modeled system, the subject-subject pedagogical interaction of participants in the educational process is defined as a partner dialogic format of cooperation based on equality, mutual activity, initiative, and exchange of value-semantic experience. The subject-subject component of the system for the formation of aesthetic consciousness in the process of professional training includes: future designers and teachers as the main subjects and other subjects with whom interaction occurs in the educational process (the management of the higher education institution, student self-government, stakeholders). The characteristics of the subjects of the subject-subject pedagogical interaction of the system for the formation of aesthetic consciousness of future designers in the process of professional training are defined and provided in terms of the ideal desired result that we strive to achieve after the implementation of the corresponding system.

Key words: subject, subject-subject interaction, subject-subject component, pedagogical system, aesthetic consciousness, future designers.

Creative Commons Attribution 4.0
International (CC BY 4.0)

Дата першого надходження рукопису до видання: 25.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 21.11.2025

Дата публікації: 26.12.2025 р.